

УДК 658.5:33

І. О. Жувагіна,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та організації виробництва,
декан інженерно-економічного факультету, Первомайська філія Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Первомайськ

О. В. Замарайкін,

студент, Первомайська філія Національного університету кораблебудування імені адмірала
Макарова, м. Первомайськ

Т. С. Будна,

студент, Первомайська філія Національного університету кораблебудування імені адмірала
Макарова, м. Первомайськ

BITCOIN: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

I. Zhuvahina,

Candidate of Economics Science, associate professor, associate professor of the Department of Economics and Production,
Dean of the Faculty of Engineering and Economics,

Pervomaysk Branch of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Pervomaysk

O. Zamaraykin,

student, Pervomaysk branch of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Pervomaysk

T. Budna,

student, Pervomaysk branch of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Pervomaysk

BITCOIN: UKRAINIAN REALITIES OF USE CRITERIA IN MODERN ECONOMIC SYSTEMS

Досліджено сучасні особливості становлення та тенденції розвитку використання нового революційного способу здійснення платежів в економічних системах. Проаналізовані явні переваги та недоліки електронної готівки у країні. Представлено перелік компаній в Україні, які приймають розрахунки у bitcoin. Побудовано інфографіку ринку криптовалют у світі за відкритими джерелами інформації. Визначено, що для оптимального розвитку криптовалют необхідно здійснення інституційних промозаходів, реалізація співпраці з міжнародними організаціями, створення юридичних гайдів для бізнесу та фізичних осіб. Відзначено, що при належному удосконаленні технології, законодавчому регулюванні та покращенні відповідної інфраструктури дана технологія займе значне місце в повсякденному житті населення. Доведено, що bitcoin є інструментом для венчурних інвестицій і спекулятивних операцій. При цьому вже зараз bitcoin є повноцінною і основною розрахунковою валютою на ринку криптогрошей.

The modern features of formation and trends of the development of a new revolutionary way of making payments usage in economic systems are researched in the scientific article. It is noted that new financial terms such as cryptocurrency, bitcoin and blockchain have appeared on the financial market in recent years. For most people, they are still very unusual. Therefore, it can be confidently stated that cryptocurrency, or, other words, "electronic cash" will be widely used in future. In the article, the authors review the state of digital money, the processes of creation and calculation of which are based on the encryption technologies; the trends of cryptocurrency development are represented. The overview of markets and types of cryptocurrency is made; special attention is paid to the bitcoin, the world's most famous cryptocurrency. It is underlined that the bitcoin is so popular nowadays, that sometimes every cryptocurrency mistakenly calls bitcoin. Cryptocurrency has a certain currency rate, which has the characteristics of volatility; cryptocurrency does not provided with gold reserves of any state in the economic plan. Increased popularity and confidence in certain types of cryptocurrency (in particular, bitcoin) entails an increase in the currency rate and a number of transactions of subjects, which increasingly use cryptocurrency as a means of exchange and payment. The advantages and disadvantages of electronic cash are analyzed. The infographic market of cryptocurrency in the world for open sources of information is built. It is determined that for the optimal development of cryptocurrency it is necessary to implement institutional measures and cooperation with international organizations, to create legal channels for business and individuals.

Ключові слова: bitcoin, криптовалюта, електронні гаманці, електронні платежі, електронні гроші, електронна комерція.

Key words: bitcoin, криптовалюта, електронні гаманці, електронні платежі, електронні гроші, електронна комерція.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

XXI ст. називають мунікаційним або інформаційним. Основою комунікаційного суспільства є так звана ме-

режева економіка (networked economy), або економіка прямих рівноправних зв'язків. У цьому середовищі будь-яка — як фізична, так і юридична особа може контактувати з ким завгодно з приводу обміну ідей, спільної праці, торгівлі або просто для задоволення, причому з

РИНОК КРИПТОВАЛЮТ У СВІТІ

ТОП-10 КРИПТОВАЛЮТ СВІТУ ЗА РИНКОВОЮ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ

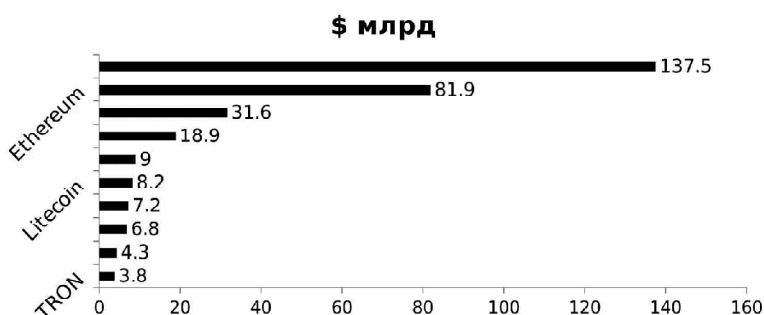

Рис. 1. Інфографіка ринку криптовалют у світі, розроблена на основі узагальнення

Джерело: [7—9].

мінімальними витратами. До традиційної економіки наш вік додав сучасні технології та інформаційні ресурси, яких ще недавно не було. Ідея криптографічних грошей сьогодні отримала упредметнене втілення. Криптовалюта працює при відсутності будь-якого внутрішнього або зовнішнього адміністратора, що дозволяє проводити транзакції (від англ. transaction, лат. transactio — угода, договір), не беручи до уваги всі банківські чи державні умови і обмеження. Зараз функціонують тисячі різноманітних криптовалют, але для зручності розуміння розглянемо одну, найбільш популярну з них. Відтак bitcoin — це перша у світі децентралізована цифрова валюта. Принципово відрізняється від усіх раніше створених електронних валют і платіжних систем. Не прив'язана до жодних фізичних активів або "офіційних" валют, а ціна цифрової монети — bitcoin — регулюється виключно ринковим попитом і пропозицією.

Bitcoin — це також і всесвітня платіжна система, через яку можна проводити операції з цією валютою. Головна її відмінність від традиційних платіжних систем полягає в тому, що система bitcoin не має жодного керуючого і процесингового центру — всі операції відбуваються виключно в мережі рівноправних клієнтів. І всі клієнти, разом узяті в мережі, самих себе один від одного контролюють і не допускають створення (неконтрольованої емісії) у мережі фіктивних монет.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження криптовалюти розпочалося ще у 1980-ті роки, тому питання дослідження їх становлення є порівняно новим. Вивченню історії розвитку та функціонування криптовалют присвячені праці відомих науковців, як-от: Е. Андроулакі, С. Капкун, О. Караме, М. Роесчлін, Т. Счерер, М. Андручович, Д. Джембовські, Л. Мазурек, Д., М. Гражек, Н. Коуртоіс, Р. Наїк, Г. Макс-

вел, А. Герваїс, Д. Грубер, О. Галицький, О. Мороз, Е. Молчанова, М. Ліхачов. Однак проблематика дослідження розвитку криптовалют в Україні залишається недостатньо вивченою вітчизняними вченими, що й зумовлює актуальність подальших наукових пошуків.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Дослідити динаміку розвитку криптовалюти в сучасному економічному просторі України й світу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Останній рік багато хто стежив за злетами й падіннями курсу найпопулярнішої в світі криптовалюти — Bitcoin.

У криптовалюти є свої прихильники та противники: хтось вважає, що bitcoin не має перспектив і це чергова "фінансова піраміда", а хтось вірить, що це валюта майбутнього. Незважаючи на весь галас навколо bitcoin, у світі загалом налічується близько 1,2 тисячі видів криптовалют.

Останнім часом твердження, що bitcoin своєю популярністю вже не зобов'язаний ні комп'ютерним гікам, ні винагороді за майнінг, видається очевидним. А стрімке зростання торгівлі криптовалютами стало важко заперечувати, спостерігаючи, як капіталізація найвідомішої з них в останні роки наближається до позначки \$7 млрд.

На цьому тлі цілком послідовно здається політика світових держав щодо введення віртуальних грошей в обіг, визначення їхнього правового статусу та легалізації операцій з ними. Так можливість використання криптовалюти була відкрита в 2008 році і за десять років набула широкого поширення. Поки що криптовалюта знаходиться лише на початку шляху свого розвитку: на

Таблиця 1. Перелік компаній в Україні, які приймають розрахунки у криптовалюті bitcoin

Компанії в Україні, які приймають розрахунки у bitcoin	
1.	Продуктовий магазин «Натуральні продукти», Київ
2.	Сервісний центр Ukrainian iPhone Service, Київ
3.	Юридична фірма «Юскулум»
4.	Інтернет-магазин SendFlowers представлений широкий вибір способів розрахунку, в тому числі є можливість купити букет квітів за біткойни.
5.	З жовтня 2014 року біткойни почав приймати український стартап Yaware, який розробляє корпоративні додатки для бізнесу та виробництва.
6.	Кав'ярня Kava Like, Київ
7.	Агенство нерухомості Gek, Одеса
8.	Туристична компанія Blitz Travel, Київ
9.	Школа сучасної флористики Asant Studio, Київ
10.	ІТ-компанія Silença Tech, Київ
11.	Креативне агентство VIDEOfABRIKA, Київ
12.	Міжнародна федерація захисту прав водія, Київ
13.	Інтернет-магазин акумуляторів 12v.ua, Київ
14.	Магазин натуральних продуктів «Еко-лавка», Київ

Джерело: [10].

даний момент ця революційна технологія тільки чекає свого "зоряного часу". І в найближчому майбутньому вона набуде широкого розповсюдження в світі. Причиною цього можуть послужити значні переваги криптовалюти порівняно з альтернативними національними валютами. Основними достоїнствами такої валюти є можливість добувати їх самостійно кожному охочому, анонімність транзакцій, відсутність інфляції, підвищена захищеність (її неможливо скопіювати). Явна перевага криптовалюти — відсутність внутрішнього або зовнішнього адміністратора. Тому ніякі органи — ні банки, ні податкова, ні суди, не зможуть отримати доступ до транзакцій учасників платіжної системи. Ще одна особливість криптовалют — ними можна користуватися під псевдонімом. Тобто всі транзакції між усіма електронними гаманцями знаходяться в загальному доступі, однак неможливо пов'язати це з конкретною людиною. Щоправда, особу власника можна встановити, якщо є додаткова інформація.

Звичайно, як і в будь-якій технології, у криптовалюті є свої недоліки, яких, втім, небагато. Наприклад, втрата пароля або доступу до електронного гаманця призведе до повної втрати криптовалюти. Крім того, не виключені варіанти, коли національний регулятор може заборонити користуватися таким видом розрахунків. Зупинимось на різновидах криптовалют, яких на цей момент в світі існує понад 1,2 тис. Найпоширенішою і найдорожчою з них залишаються bitcoin. Емісія відбувається тільки в цифровому вигляді. Будь-хто охочий може добувати криптовалюту (займатися майнінгом), використовуючи комп'ютерні можливості. Щоб добути нові bitcoin, потрібно обчислити нову унікальну послідовність блоків. Отримані блоки передаються в базу по мережі. Причому чим більше bitcoin видобуто, тим складніше отримати нові. Станом на початок лютого 2017 року один bitcoin можна купити приблизно за \$1010. Криптовалюти — це чуда можливість для інвестування. Звичайно, наразі в Україні використання криптовалют не досягло таких показників, як у США, країнах Західної Європи чи Південно-Східної Азії. Проте варто відзначити, що за інформацією Всесвітнього економічного форуму у Давосі, Україна ввійшла до Top-14 країн — лідерів блокчейну. Відтак на рисунку 1 представляємо вашій увазі інфографіку ринку криптовалют у світі станом на 5.02.2018 р. створену за даними відкритих джерел інформації.

В Америці bitcoin визнано одним з видів платежів в електронній комерції [7]. Влада Німеччини віднесла bitcoin до приватних грошей, за допомогою яких можуть здійснюватися багатосторонні клірингові операції.

Проте в таких країнах, як Росія, Еквадор, Киргизія, використання bitcoin було заборонено. У Китаї їх використання заборонено для фінансових інституцій.

У нашій країні досить проблематично розплатитися bitcoin за товари чи послуги. Лише одиниці онлайн-магазинів і підприємств вказують на своїх сайтах, що приймають криптовалюту як оплату товарів і послуг.

Пропонуємо ознайомитися з деякими із них (див. табл. 1) [9].

НБУ підкреслює, що уповноважені банки не мають правових підстав для зарахування іноземної валюти, отриманої від продажу bitcoin за кордон.

Національний банк наводить приклад, що Європейське банківське управління заклиало банки ЄС утриматися від операцій з криптовалютами, в тому числі bitcoin, поки не буде створена система правил, яка зможе запобігти зловживанням. Водночас НБУ застерігає фізичних і юридичних осіб від використання цієї валюти. Слід зазначити, що питання використання bitcoin підлягає більшому регулюванню, особливо на законодавчому рівні.

Загалом використання криптовалюти є новим, революційним способом здійснення платежів в електронній комерції. При належному удосконаленні технології, законодавчому регулюванні та покращенні відповідної інфраструктури дана технологія займе значне місце в повсякденному житті людей. Фактично bitcoin є інструментом для венчурних інвестицій і спекулятивних операцій. При цьому вже зараз bitcoin є повноцінною і основною розрахунковою валютою на ринку криптогрошей. Інші криптовалюти конвертуються в bitcoin або litecoin, а потім вже виводяться в долар, євро або юань.

Цілком можливо, що на bitcoin чекає грандіозне майбутнє, якщо обставини для нього складуться сприятливо. Але перспектива криптогрошей залишається невизначеною, що створює як великі можливості, так і породжує для покупців надвисокі ризики.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи вище зазначене, варто відзначити, що на сьогодні значно зростає зацікавленість пересічних громадян у використанні криптовалюти, так само як зростає кількість компаній, які працюють з цією валютою. Досить багато проводиться спеціальних навчальних курсів для вивчення специфіки роботи з криптовалютою bitcoin. На нашу думку, відбувається це на фоні масових банкрутств фінансових установ, відповідно втрат населенням своїх депозитних заощаджень, інфляції.

Тому, з одного боку, інвестування в криптовалюту не видається таким ризикованим. Однак, з іншого боку, незважаючи на міжнародний досвід використання криптовалюты та численних її переваг, вважаємо за доцільне консультиватися з майнерами, досліджувати динаміку коливання bitcoin, врахувати те, що хакери завжди розвиваються в одну епоху і крокують поряд з новими технологіями, тому необхідно добре зважувати усі застереження та інструкції щодо купівлі bitcoin.

Утримуватися від розрахунків цією валютою в нашій країні, можна лише з міркувань відсутності відповідної інфраструктури для обміну криптовалюти в готівку для щоденного використання, а також існування обмеження в її використанні у сфері споживчих послуг. Проте у сфері консалтингу, інформаційних послуг та IT ймовірність оплати криптовалютою досить висока. Саме тому першочерговим завданням є розробка нормативно-правових актів на прикладі Данії, Англії, Нідерландів та інших країн, які вільно використовують криптовалюту. Разом з тим, використання цієї системи в економічних розрахунках потребує популяризації її переваг над традиційними розрахунками та "адаптації" її до кожного економічного регіону, в чому і полягають перспективи подальших досліджень обраної проблематики та наукових дебатів щодо її застосування в світовій економіці.

Література:

1. Закон України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні": прийнятий Верховною Радою України 05.04.2001 № 2346-III: редакція від 06.11.2016 на підставі 1664-19 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
2. Лист Національного банку України "Щодо віднесення операцій з "віртуальною валютою/криптовалютою "Bitcoin" від 08.12.2014 р. № 29-208/72889 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>
3. Bitcoin: як в Україні використовують криптовалюту // Конкурент — ділове інтернет-видання Волині [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://konkurent.in.ua/news/golovna/12240/bitcoin-yak-v-ukrayinivikoristovuyut-kriptoalyut.html>
4. Баликова Н. Японія визнала біткоїн платіжним засобом / Н. Баликова // Голос України. — 2017. — № 61. — С. 5.
5. В Іспанії біткоїн можна буде купити в банкоматах // Економічна правда [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/01/18/617995/>
6. Вартість біткоїн вперше в історії перевищила вартість унції золота // Zik. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zik.ua/news/2017/03/03/vartist_bitkoina_vpershe_v_istorii_perevyshchyla_vartist_untsii_zolota_1054415
7. Чорна М.В., Жувагіна І.О. Розвиток інтернет-трейдингу в Україні: реалії та перспективи сучасності / М.В. Чорна, І.О. Жувагіна // Збірник наук. праць "Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". — Вип. 1 (47). Т. 1. — Ужгород, 2016 р. — С. 359—363.
8. Курс Bitcoin // Finance.ua [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://charts.finance.ua/ua/currency/bitcoin/-/1/btc>
9. Куцевол М.А. Поняття та економічна природа крипто валюти / М.А. Куцевол, О.А. Шевченко-Наумова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/16391/1/79-85.pdf>
10. Ліхачов М. Скромна чарівність біткоїн: українські реалії використання крипто валют / М. Ліхачов // Forbes Україна [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1428255-skromnacharivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya>

kriptoalyut—utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=skromna-charivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya -kriptoalyut

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On Payment Systems and Funds Transfer in Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (Accessed 10 June 2018).
2. National Bank of Ukraine (2014), "Letter "Concerning attribution of operations with "virtual currency/cryptology "Bitcoin", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14> (Accessed 10 June 2018).
3. Konkurent (2017), "Bitcoin: how cryptology is used in Ukraine", available at: <http://konkurent.in.ua/news/golovna/12240/bitcoin-yak-v-ukrayinivikoristovuyut-kriptoalyutu.html> (Accessed 10 June 2018).
4. Balykova N. (2017), "Japan recognized bitcoin as a means of payment", Holos Ukrainy, vol. 61, pp. 5.
5. Ekonomichna pravda (2017), "In Spain, bitcoins can be bought at ATMs", available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/01/18/617995/> (Accessed 10 June 2018).
6. Zik (2017), "The cost of bitcoin for the first time in history exceeded the cost of an ounce of gold", available at: http://zik.ua/news/2017/03/03/vartist_bitkoina_vpershe_v_istorii_perevyshchyla_vartist_untsii_zolota_1054415 (Accessed 10 June 2018).
7. Chorna, M.V. and Zhuvahina, I.O. (2016), "Development of Internet Trading in Ukraine: Realities and Prospects of the Present", Zbirnyk nauk. prats' "Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya "Ekonomika", vol.1(47), no. 1, pp. 359—363.
8. Finance.ua (2018), "Bitcoin Course", available at: <http://charts.finance.ua/ua/currency/bitcoin/-/1/btc> (Accessed 10 June 2018).
9. Kutsevol, M.A. and Shevchenko-Naumova, O.A. (2010), "The concept and economic nature of the crypto currency", available at: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/16391/1/79-85.pdf> (Accessed 10 June 2018).
10. Likhachov, M. (2017), "Bitcoin's modest charm: Ukrainian realities use crypto currencies", available at: http://forbes.net.ua/ua/opinions/1428255-skromnacharivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya-kriptoalyut?utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=skromna-charivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya -kriptoalyut (Accessed 10 June 2018).

Стаття надійшла до редакції 12.06.2018 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІКИ

e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28
(044) 458-10-73